

Utbildningsinspektion i Ale Gymnasium

Gymnasieskola

Inledning

Verksamheten i Ale gymnasium har granskats och besökts den 29-31 januari 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns på Skolinspektionens webbplats, www.skolinspektionen.se (Tillsyn, Regelbunden tillsyn).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen vilket framgår av Skolinspektionens beslut. Skolinspektionen följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Ale gymnasium, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Ale gymnasium intervjuades elever, lärare, elevvårdspersonal och skolledning. Inspektörerna besökte lektioner i alla årskurser och alla program. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolan utgör underlag för bedömningen.

Beskrivning av skolan

Ale Gymnasium	Antal elever
Gymnasieskola	870

Källa: Ale Gymnasium

Ale gymnasium ligger i centrum av tätorten Nödinge i Ale kommun ungefär 2,5 mil norr om Göteborg. Skolan invigdes år 1995 och förutom gymnasieskolan är byggnaden enligt kommunens hemsida ett "levande kulturhus". Här har Utbildnings- och kulturnämnden sin administration och här finns även centrum för kommunens musikskola. Skolans teaterscen är kommunens huvudscen där det regelbundet er

bjuds föreställningar av olika slag. Lokalerna rymmer också en idrottshall, föreläsningssalar samt mindre salar för uppträdanden m.m.

Eftersom kommunen ingår i Göteborgsregionens kommunalförbund, där elever fritt kan söka gymnasieskolor inom regionen, har även elever från andra kommuner möjlighet att söka till skolan. Då det finns goda kommunikationer från närbelägna kommuner tar skolan emot elever från bl.a. Lilla Edet och Göteborg. Andelen elever från andra kommuner har dock minskat under senare år.

Vid besöket har skolan tre rektorer som var och en svarar för var sin sektor, dvs. ett antal program, men de kan också ha övergripande uppgifter. Skolan har till tiden strax före besöket haft ytterligare en skolledare som även hade samordnande uppgifter.

Tabell 1 visar skolans organisation i årskurs 1 på nationella och specialutformade program vid tiden för besöket. Vid skolan finns även individuella program (IV) och inom IV introduktionskurs för ungdomar med invandrarbakgrund (IVIK). Alla elever, oavsett studieväg, kan söka till skolans fotbollsprofil, som genomförs inom ramen för det individuella valet. Drygt 20 elever per årskurs tas ut efter intagnings träning och intervju.

I årskurs 2 och 3 finns skolans specialutformade program Event- och dataprogrammet (ED) samt Hälsogymnasiet (HÄ). Skolan avser inte att ta in fler elever på ED och HÄ har i årskurs 1 ersatts av det nationella Omvårdnadsprogrammet (OP), som har hälsoprofil. Även Handelsgymnasiet (HG) har delvis en annan organisation i årskurs 2 och 3.

Tabell 1: *Ale gymnasiums studievägar på nationella och specialutformade program i årskurs 1 läsåret 2007/08.*

PROGRAM Nationellt (N) Specialutformat (S)	INRIKTNINGAR Nationella (N) Lokala (L)
Barn- och fritidsprogrammet, BF, (N)	Fritid (L) (OBS! Har samma namn som en nationell inriktning) Pedagogisk och social verksamhet (N)
Estetiska programmet, ES, (N)	Filmkonst (L) Musik (N) Teater (N)
Handelsgymnasiet, HG, (S) Säljare	
Handelsgymnasiet, HG, (S) Handelsekonom	
Medieprogrammet, MP, (N)	Medieproduktion (N)
Naturvetenskapsprogrammet, NV, (N)	Matematik och datavetenskap (N) Miljövetenskap (N) Naturvetenskap (N)
Omvårdnadsprogrammet, OP, (N)	Programmet har hälsoprofil
Samhällsvetenskapsprogrammet, SP, (N)	Ekonomi (N) Samhällsvetenskap (N) Språk (N)
Teknikprogrammet, TE, (N)	Datorteknik (L) Design och produktutveckling (L)

Källa: Ale Gymnasium

Helhetsbedömning

Ale gymnasium, som startade sin verksamhet 1995, kännetecknas av ett öppet, trivsamt och tryggt pedagogiskt klimat. När skolan startade var lokalerna nya och skolan rekryterade skolledare och lärare som var intresserade av pedagogiskt utvecklingsarbete. Flera av lärarna från den tiden finns kvar på skolan men skolledningen har genomgått många förändringar sedan dess.

Enligt intervjuer med personalen var den första tiden efter det att skolan startat ”skolans storhetstid”. Bland elever var skolan mycket populär och många elever från andra kommuner var intresserade av att gå vid skolan. Enligt intervjuerna har de senaste fem, sex åren inneburit en nedgång både i elevintresse för skolan och i

engagemang hos personalen. Inte minst förändringar i ledningsstrukturen och upprepade personella förändringar bland skolledarna har medfört att personalen upplevt bristande kontinuitet.

Det finns dock en samstämmighet om att det råder en öppen stämning och en god samhörighet mellan lärare och elever på skolan. Personalen ser ljust på framtiden eftersom den uppfattar att turbulensen nu avtagit och att ledningssituationen har stabiliserats. Skolan har sedan tidigare arbetat systematiskt och målmedvetet med värdegrundsfrågor och det är kanske därför som skolans likabehandlingsplan fått litet genomslag i verksamheten. Planen uppfyller inte heller författningarnas krav.

Elevinflytande och elevers möjlighet att påverka har alltid varit viktiga frågor på Ale gymnasium. Skolan har tidigare deltagit i försöksverksamhet och haft en lokal styrelse med elevmajoritet. Eftersom sådan försöksverksamhet inte längre är tillåten har styrelsen inte längre elevmajoritet men arbetet fortsätter i samma anda som tidigare och nu är den lokala styrelsen skolans skolkonferens.

Skolans så kallade studiepass har funnits sedan skolan startade och de har enligt skolledningen stor betydelse för att lära elever att ta ansvar för sina studier och för att få inflytande över sin egen undervisningssituation. Inspektionen visar dock att det finns brister i hur passen är organiserade och att skolan inte kan redovisa hur varje elev erbjudits den garanterade undervisningstiden både inom och utanför studiepassen. Vidare har skolan ännu inte utarbetat ordningsregler och det finns brister vad gäller genomförandet av utvecklingssamtal och utarbetandet av åtgärdsprogram. Många av de lokala kurser som används vid skolan uppfyller inte författningarnas krav och det saknas formella beslut för skolans specialutformade program och lokala inriktningar.

Skolans kunskapsresultat har enligt officiell statistik försämrats under senare år. Det gäller både andelen elever som blir högskolebehöriga och den genomsnittliga betygspoängen för slutförslaget. Det är bl.a. därför angeläget att skolan omgående förbättrar sin uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten. Den uppföljning och utvärdering som görs av enskilda lärare och i arbetslagen bör kunna systematiseras och sammanställas på ett tydligare sätt. Detta måste vara ett led i skolans kvalitetsarbete och en viktig del i skolans kvalitetsredovisning. Skolans kvalitetsarbete behöver utvecklas och kvalitetsredovisningen uppfyller inte kraven. Ansvaret för skolans arbetsplan, uppföljning och utvärdering, kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning faller på rektorerna.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas:

- Utvecklingssamtal genomförs inte alltid enligt bestämmelserna (7 kap. 19 § gymnasieförordningen).
- Alla elever som behöver särskilt stöd får inte det (8 kap. 1 § gymnasieförordningen).
- Åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever i behov av särskilt stöd (8 kap. 1 a § gymnasieförordningen).

- Skolan saknar ordningsregler (6 kap. 20 b § gymnasieförordningen).
- Skolan får inte räkna all studiepassid som undervisningstid och kan inte heller redovisa hur varje elev erbjudits sin garanterade undervisningstid (5 kap. 4 d § skollagen, 1 kap. 2 och 11 §§ gymnasieförordningen samt 2 kap. 18 § gymnasieförordningen).
- Lokala kurser i gymnasieskolan och betygskriterier för dessa är inte utformade på ett författningenligt sätt (2 kap. 14 § och 7 kap. 4 § gymnasieförordningen).
- Skolan genomför inte en systematisk utvärdering av kunskapsresultaten (1 kap. 6 § gymnasieförordningen samt avsnitt 1.2 och 2.6 läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94).
- Skolan saknar en aktuell arbetsplan (1 kap. 13 § gymnasieförordningen).
- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte kraven i förordningen (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.)

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör förbättra arbetet med att säkerställa en likvärdig och rättvis betygssättning.
- Skolan bör utveckla sitt kvalitetsarbete genom att göra tydligare kopplingar mellan nationella mål och resultat samt samordna och systematisera sina utvärderingar.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens mål, programmålen och kursplanernas mål.

Tabell 2: Ale Gymnasiums resultat jämfört med rikets under åren 2005–2007.

	Ale Gymnasium			Riket		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Andel elever i procent med slutbetyg från gymnasieskolan efter fyra år	76	72	77	76	76	76
Genomsnittlig betygspoäng ¹ för slutbetygen	14,3	13,9	13,2	14,1	14,1	14,1
Andel elever i procent med högskolebehörighet	87	85	80	89	89	89
Andel elever i procent med reducerat program	0	4	3	5	4	4
Andel elever i procent med utökat program	16	11	10	23	23	22

Källa: Skolverkets databaser Jämförelsetal² och SIRIS³

Tabell 3: Sammanställning av resultat från nationella kursprov och kursbetyg i matematik läsåret 2006/07. NP står för nationellt kursprov, KB står för slutligt kursbetyg och * betyder att uppgift saknas.

Kurs	Betyg saknas helt eller delvis Antal elever		Icke godkänd IG Antal elever		Godkänd G Antal elever		Väl godkänd VG Antal elever		Mycket väl godkänd MVG Antal elever	
	NP	KB	NP	KB	NP	KB	NP	KB	NP	KB
Ma A	24	*	33	19	90	100	70	83	12	26
Ma B	16	*	53	40	54	68	39	39	11	17
Ma C	10	1	12	11	29	33	3	7	2	3
Summa	50	1	98	70	173	201	112	129	25	46

Källa: Uppgifter från Ale gymnasium sammanställda av inspektörerna.

Kommentar:

Av tabell 2 framgår att Ale gymnasium ligger i nivå med eller strax under riket när det gäller andelen elever som får slutbetyg efter fyra år. Den genomsnittliga betygspoängen, som tidigare legat strax över rikets har sjunkit under de tre redovisade åren, vilket även andelen elever med högskolebehörighet gjort. Andelen elever med högskolebehörighet vid skolan ligger år 2007 klart under rikets. Andelen ele-

¹ Alla betygssatta kurser medräknade, där kursens poäng multiplicerats med vikt för betyg (IG=0, G=10, VG=15, MVG=20) samt dividerats med poängsumman för respektive nationellt program

² Se Skolverkets hemsida, Statistik

³ Skolverkets Internetbaserade Resultat- och InformationsSystem

ver med utökat program är lägre vid skolan än i riket.

Enligt tabell 2 är den genomsnittliga betygspoängen för slutbetygen vid skolan år 2006 13,9. Enligt Skolverkets statistik är den samma år 14,2 för kvinnorna och 13,5 för männen. Differensen mellan kvinnors och mäns genomsnittliga betygspoäng på skolan är 0,7 vilket är lägre än för riket (där den är 1,3), men inspektörerna vill ändå peka på att skolan bör uppmärksamma och analysera orsakerna till skillnaden och om så behövs vidta åtgärder för att säkerställa likvärdigheten i utbildningen.

Enligt Skolverkets statistik har den genomsnittliga betygspoängen för skolans specialutformade program sjunkit från 13,9 till 11,2 mellan åren 2006 och 2007. Andelen elever med högskolebehörighet på dessa program har under samma tid sjunkit från 82 till 57 procent.

Tabell 3 kommenteras under avsnitt 1.3.

Skolan har tidigare nått kunskapsresultat i nivå med rikets men resultaten har försämrats. Inspektörerna förutsätter att skolan följer upp och utvärderar sina resultat och vidtar nödvändiga åtgärder för att förbättra resultaten. Se vidare i avsnittet om rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat nedan.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsutvecklingen för varje elev följs upp fortlöpande i samtliga ämnen,
- om lärarna informerar eleven fortlöpande om både utvecklingsbehov och framgångar i studierna,
- om varje elev, minst en gång per termin ges ett utvecklingssamtal som utgår från en individuell studieplan med uppgifter om elevens studieväg och om de val av kurser som eleven gjort.

Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning är arbetet inom området av god kvalitet. Detta grundar inspektörerna på att lärare vid skolan i huvudsak har rutiner för att utvärdera sina resultat, ifrågasätta sina mål och arbetsformer samt prövar nya metoder. Information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna ges i regel i samband med lektioner och vid utvecklingssamtal.

Inom området finns dock följande brist:

Utvecklingssamtal

Enligt gymnasieförordningen ska rektorn minst en gång per termin se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal). Utvecklingssamtalet ska genomföras med den individuella studieplanen som grund.

Enligt gymnasieförordningen ska i fråga om elever som inte fyllt 18 år och inte heller ingått äktenskap även vårdnadshavarna få sådan information.

Enligt intervjuerna genomförs utvecklingssamtal vanligen minst en gång per termin och föräldrarna erbjuds motsvarande information enligt bestämmelserna. Det finns dock undantag, bland annat på ES. Dels erbjuds utvecklingssamtal för vissa elever bara en gång om året, dels erbjuds inte berättigade vårdnadshavare alltid motsvarande information.

Inspektörerna bedömer att utvecklingssamtal inte alltid genomförs enligt bestämmelserna.

1.3 Bedömning och betygssättning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevens kunskaper och därvid beaktar hela kursen,
- om lärarna använder resultaten från de nationella kursproven för att bedöma elevens kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning,
- om lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna,
- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen,
- om betyg sätts enligt författningarnas krav,
- om betygs katalog förs enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Bedömning och betygssättning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning är arbetet inom området av god kvalitet. Detta grundar inspektörerna på att lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen och gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper.

Vid granskningen av betygs katalogerna befanns dessa i stort vara förda enligt be-

stämmelserna och arkiverade i god ordning med undantag av någon enstaka avvikel-
se beträffande rättelse av betyg, vilket påpekades av inspektörerna i samband med
granskningen. Inom området finns följande förbättringsbehov:

Användande av nationella kursprov

Enligt gymnasieförordningen ska lärarna inför betygssättningen i kärnämnen
svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik använda sig av nationellt
fastställda prov. Nationellt fastställda prov ska också användas i den avslutande ge-
mensamma karaktärsämneskursen i engelska och matematik. Även i övrigt bör lä-
rarna använda nationellt fastställda prov som ett hjälpmedel för att bedömnings-
grunderna ska bli så enhetliga som möjligt över landet.

På inspektörernas begäran har skolan redovisat resultat på gruppnivå av nationella
prov och motsvarande kursbetyg i svenska, engelska och matematik för läsåret
2006/07. Enligt intervjuerna är det ovanligt att sådana sammanställningar görs och
diskuteras vid skolan.

I tabell 3 är de redovisade uppgifterna för matematik sammanställda. För 50 elever
(cirka 11 procent) finns inget betygsresultat från de nationella proven, vilket inspek-
törerna anser vara en orimligt stor andel. Genomgående är också att det är betydligt
fler elever som får betygen G, VG och MVG på respektive kurs än antalet elever
som fått dessa betyg på det nationella provet. Motsatsen gäller för betyget IG. Med
andra ord visar tabellen att en orimligt stor andel av eleverna inte genomför proven
fullt ut och att anmärkningsvärt många elever får högre betyg på respektive kurs än
på det nationella provet.

Inspektörerna bedömer att skolan inte sammanställer och tar till vara de möjligheter
till en rättssäker bedömning och betygssättning som de nationella proven ger.

Utgångspunkt vid bedömning och betygssättning

Av Skolverkets Allmänna råd för Likvärdig bedömning och betygssättning framgår
att det är viktigt att det förs diskussioner om de lokala tolkningarna av kursplaner
och betygskriterier mellan lärare i olika program, årskurser och skolor, både för att
inspirera och lära av varandra och för att skapa likvärdiga förutsättningar för under-
visningen och bedömningen av elever i skolan. Rektor ansvarar för att sådana dis-
kussioner kommer till stånd.

Enligt intervjuerna förekommer sådana diskussioner i begränsad omfattning vid sko-
lan och då främst inom arbetslagen. Skolledningen tar inte sådana initiativ och gör
heller inga betygssammanställningar som är gemensamma för skolan.

Inspektörerna bedömer att skolan mer aktivt bör arbeta för att utveckla likvärdighe-
ten i bedömning och betygssättning.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens mål, programmålen och kursplanernas mål anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,

- om alla elever har inflytande över hur deras utbildning utformas och ges möjlighet att kunna påverka, vara delaktiga och ta ansvar,
- om skolan strävar mot att varje elev utvecklar en insikt om sitt eget sätt att lära och en förmåga att utvärdera sitt eget lärande,
- om undervisningen är saklig och allsidig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om samverkan sker mellan skolan och det omgivande samhället,
- om varje elev har en individuell studieplan.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning är arbetet inom området av god kvalitet. Detta grundar inspektörerna på att de nationella målen anger inriktningen för utbildningen och att organisationen ger utrymme för olika kunskapsformer. Särskilt framgångsrikt är skolans arbete med elevernas ansvar och inflytande. Varje elev har en individuell studieplan och undervisningen bedöms vara saklig och allsidig.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till den enskilde elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav,
- om skolans individuella program först och främst förbereder eleven för studier på ett nationellt eller specialutformat program.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning är arbetet inom området av god kvalitet trots att skolan inte ger alla elever i behov av särskilda stödinsatser särskilt stöd och att alla elever med sådana behov inte har åtgärdsprogram. Detta grundar inspektörerna på att skolan driver ett utvecklingsarbete inom området som implementeras under våren och beräknas vara klart vid höstterminens start 2008. Skolans individuella program förbereder först och främst eleverna för studier på ett nationellt eller specialutformat program. Inom området finns följande brister:

Särskilt stöd

Enligt gymnasieförordningen ska en elev ges stödundervisning om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapsmål som anges i kursplanerna eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd.

Enligt intervjuerna är skolans så kallade studiepass (se avsnitt 3.1) viktiga för att eleverna ska kunna få stöd. Både elever och personal pekar i första hand på dessa som en möjlighet för eleverna att få stöd. Utöver detta finns vissa möjligheter till specialpedagogisk hjälp dock inte i tillräcklig omfattning enligt intervjuerna. Frågor om stöd, särskilt stöd och specialpedagogiska insatser diskuteras i arbetslagen, i elevhälsovårdsteamet (EHT) och ibland i elevvårdskonferensen (EVK).

Inspektörerna bedömer att särskilt stöd inte ges till alla elever som behöver det.

Åtgärdsprogram

Enligt gymnasieförordningen ska rektorn se till att en elevs behov av särskilda stödåtgärder utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och, om eleven inte fyllt 18 år och inte heller ingått äktenskap, elevens vårdnadshavare, ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas.

Enligt en uppskattning i EHT har endast cirka 10-15 av eleverna på skolan åtgärdsprogram. Både intervjuer och dokument bekräftar "att åtgärdsprogram saknas och de som finns är ganska otillräckligt dokumenterade". Det ovan nämnda utvecklingsarbetet syftar bland annat till att utveckla skolans arbete med åtgärdsprogram.

Inspektörerna bedömer att det vid behov av särskilda stödåtgärder inte alltid utarbetas åtgärdsprogram.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,

- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal och elever,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning är arbetet inom området av god kvalitet. Detta grundar inspektörerna på att skolan är en trygg miljö för eleverna och att skolan och lärarna sedan lång tid tillbaka driver ett aktivt värdegrundsarbete. Skolmiljön är inriktad på lärande. Inom området finns dock följande brist:

Ordningsregler

Enligt gymnasieförordningen ansvarar rektorn för att det finns ordningsregler för varje skola. Dessa ska utarbetas och följas upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna.

Skolan saknar ordningsregler men enligt intervjuerna pågår ett arbete med att ta fram sådana.

Inspektörerna konstaterar att skolan saknar ordningsregler.

Likabehandlingsplan

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämma se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Planen ska syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen ska planerade åtgärder redovisas. Planen ska årligen följas upp och ses över.

Enligt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan ska likabehandlingsplanen upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

På Ale gymnasium är, enligt intervjuerna, diskriminering eller kränkningar okända för de flesta. Skolan upplevs som trygg även om en undersökning visar att en del elever kan uppleva vissa områden i skolan som mindre trygga att vara inom. Skolan

har sedan en tid tillbaka arbetat med ”Ale gymnasiums värdegrund” som bygger på FN:s Barnkonventions fyra huvudprinciper. Skolans värdegrundsarbete är välkänt bland eleverna.

Eleverna har dock mindre kännedom om skolans Likabehandlingsplan. Intervjuer visar att denna tagits fram av en mindre grupp vuxna och att inga elever deltagit i arbetet. Planen har behandlats i skolans skolkonferens (på skolan kallad lokalstyrelse) där elever ingår men den är relativt okänd av elever och personal. Den saknar en specifik redovisning av verksamhetens behov, utifrån en aktuell kartläggning, som utgångspunkt för vilka insatser som avses påbörjas och genomföras under det kommande året.

Inspektörerna bedömer att skolans likabehandlingsplan inte uppfyller lagens krav och den har inte upprättats under medverkan av eleverna.

Se vidare i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7) för arbetet med att främja likabehandling.

Ale kommun har inte överlämnat åt rektorerna i kommunen att upprätta likabehandlingsplaner. Avsaknaden av likabehandlingsplaner eller bristande sådana bedöms därför inte i de enskilda skol- och verksamhetsrapporterna utan en samlad bedömning sker i den övergripande kommunrapporten.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar och den erbjudna undervisningstiden kan redovisas,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolans specialutformade program uppfyller författningarnas krav,
- om skolans lokala kurser uppfyller författningarnas krav,
- om skolans lokala inriktningar uppfyller författningarnas krav,
- om skolan erbjuder studie- och yrkesorientering,
- om de läromedel som används håller god kvalitet,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag för vissa hjälpmedel eller enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning är arbetet inom området av mindre god kvalitet. Detta grundar inspektörerna på att skolans specialutformade program, lokala kurser och lokala inriktningar inte uppfyller kraven. Inte heller kravet på att kunna redovisa hur varje elev erbjudits den garanterade undervisningstiden är uppfyllt.

Ale kommun har överlämnat ansvaret för intagningen till gymnasieskolan till Göteborgsregionens kommunalförbund (GR). Denna intagning har granskats av Skolverket i särskild ordning (dnr 51-2007:2682) och behandlas därför inte här.

Vid intervjuer med elever, personal och skolledning framkommer vid upprepade tillfällen synpunkter på skolans läromedel. På grund av att skolans ekonomi försämrats under senare år har det blivit allt svårare att hålla en god nivå på läromedlen. Nyligen har en av skolans datorsalar fått nya datorer men av intervjuerna framgår att det finns stora ytterligare behov. Utrustningen för den naturvetenskapliga undervisningen är dock enligt intervjuerna fortfarande tillfredsställande. Inspektörerna vill peka på behovet av att kontinuerligt förnya skolans läromedel.

Alla elever, oavsett studieväg, kan söka till skolans fotbollsprofil, som genomförs inom ramen för det individuella valet. Drygt 20 elever per årskurs tas ut efter intagningsträning och intervju. Ale gymnasium bör sträva efter att anordna fotbollsprofilen så att alla som vill ha specialidrott som individuellt val också får det. Det är skolan som ska fatta beslut i dessa frågor.

Skolan erbjuder studie- och yrkesorientering och valmöjligheter enligt författningarna. Undervisningen är avgiftsfri.

Inom området finns följande brister:

Garanterad undervisningstid

Enligt skollagen har elever på det estetiska programmet, naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet rätt till minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter och elever på övriga nationella program har rätt till 2 430 timmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid). Enligt gymnasieförordningen har elever på specialutformat program rätt till samma garanterade undervisningstid som gäller för elever på nationella program.

Styrelsen för utbildningen ska kunna redovisa hur varje elev har erbjudits sin garanterade undervisningstid. Enligt kommunens delegationsordning är detta delegerat till respektive rektor.

Skolan har poäng- och timplaner för undervisningstidens omfattning och fördelning på kurser under de tre gymnasieåren. Denna tid läggs också, med viss marginal, ut i schemat. Det gäller även tid för skolans så kallade studiepass. På schemat

finns utlagt tre tvåtimmarspass inkluderande lunch. Hur lång tid av passen som är lektionstid och hur lång tid som är lunch är oklart. Vidare noterar inspektörerna vid besöket att skolan ofta inte sätter in vikarier för frånvarande lärare. Hur undervisningstiden räknas vid tema- och friluftsdagar uppfattar inspektörerna också som oklart. Enligt skolledningen följer inte skolan upp hur mycket undervisningstid som varje elev erbjudits.

Inspektörerna bedömer att skolan inte kan redovisa hur varje elev erbjudits sin garanterade undervisningstid.

Enligt gymnasieförordningen är garanterad undervisningstid den minsta undervisningstid i timmar som eleven ska erbjudas. Undervisningstid definieras som tid för arbete som planeras av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under en lärares ledning.

Begreppet lärarledd undervisning kan innefatta olika sätt att bedriva undervisningen och begränsar inte friheten för rektorer, lärare och elever att lägga upp arbetet. Dess innebörd är dock inte godtycklig. Det är fråga om en målinriktad pedagogisk verksamhet som genomförs under en lärares ledning.

Studiepassen är helt eller delvis tid som eleven själv styr över och där inte heller närvaron alltid kontrolleras. Enligt uppgift finns en stor mängd lärare tillgängliga på passen men inte säkert alla de lärare som undervisar i de kurser som eleverna följer vid den aktuella tidpunkten. Skolledningen uppger att studiepassen inte innebär någon besparing av lärartid. Under studiepassen på Ale gymnasium förväntas eleverna helt eller delvis själva planera sin tid och efter egen bedömning uppsöka lämplig lärare. En del av studiepassen kan vara obligatoriska för eleven enligt ett särskilt schema.

Många elever och lärare talar mycket positivt om hur bra studiepassen fungerar bl.a. för att lära elever att ta ansvar, att lära eleverna att planera, för att kunna ge elever extra och särskilt stöd samt för "läxläsning". Många elever uppger dock att de ser passen som ledig tid. Enligt skolledningen har det också blivit nödvändigt att "styra upp" delar av tiden.

Systemet med studiepass innebär således att elever som läser en viss kurs, förväntas att på eget initiativ söka upp en lärare, i en kurs vid en speciell tidpunkt. Dessa tidpunkter är fixerade och gemensamma. Det är således inte överväganden i den pedagogiska planeringen i varje kurs som avgör när detta är en lämplig verksamhetsform, utan utformningen är administrativt styrd. Systemet är alltså utformat så att eleven på viss del av tiden ensidigt avgör vilket innehåll tiden ska ha.

Det finns inte alltid systematiserade kontakter mellan lärarna på studiepassen och de ordinarie lärarna i de aktuella kurserna. Elevens ordinarie lärare, med ansvar för kunskapsbedömningar, har inte alltid kännedom om vad eleven utfört på studiepassstiden.

Att lära elever ansvarstagande och planering står inte i motsättning till kraven på den pedagogiska utformningen av verksamheten i skolan. Eleven ska ta ansvar för sin egen utbildning, men en av förutsättningarna för detta är rätten till en garanterad undervisningstid med lärarledd undervisning. Genom att inte alla elever deltar i studiepassen kan inte studiepassen ses som en del i ett målinriktat och sammanhängande pedagogiskt arbete under en lärares ledning. För vissa elever används

dessutom tiden för stödundervisning och som läxläsning.

Inspektörerna bedömer att skolan inte fullt ut kan räkna in tiden för studiepassen i den garanterade undervisningstiden så som det för närvarande sker.

Specialutformade program

Av skollagen framgår att ett specialutformat program, i fråga om utbildningens nivå, ska motsvara ett nationellt program. Styrelsen för utbildningen ska fastställa en plan för varje specialutformat program. Om programmet är avsett för en grupp elever ska styrelsen även fastställa programmål.

Skolan har två specialutformade program som är avsedda för en grupp elever i årskurs 1. Inspektörerna har efterfrågat dokumentation som visar att ovanstående krav är uppfyllda. Utifrån det redovisade underlaget bedömer inspektörerna att styrelsen för utbildningen inte fastställt en plan för och inte heller programmål för de specialutformade programmen Handelsgymnasiet, Säljare respektive Handelsgymnasiet, Handelsekonom. Bedömningen sker i den övergripande kommunrapporten.

Lokala kurser

Enligt gymnasieförordningen får styrelsen för utbildningen besluta om att inrätta lokala kurser. En lokal kurs ska ge kunskaper i ett eller flera ämnen inom ett bestämt kunskapsområde och svara mot sådana behov som inte tillgodoses genom en nationellt fastställd kursplan.

För varje kurs och för projektarbetet ska det finnas en kursplan. Det ska av kursplanen framgå dels kursens mål och målen för projektarbetet, dels den kunskapsnivå som alla elever minst ska ha uppnått vid kursens slut eller efter genomfört projektarbete. Kursplanen ska ge utrymme för läraren och eleverna att själva planera undervisningen. Styrelsen för utbildningen fastställer kursplaner för lokala kurser.

Det ska finnas betygskriterier för alla kurser som får förekomma i gymnasieskolan och för projektarbete. Styrelsen för utbildningen fastställer betygskriterier för lokala kurser. Vid betygssättningen ska läraren använda dessa betygskriterier. Betygskriterierna ska precisera vilka kunskaper enligt kursplanen som krävs för att eleven ska få något av betygen Godkänt, Väl godkänt respektive Mycket väl godkänt.

På inspektörernas begäran har skolan redovisat kursplaner för de 19 lokala kurser som för närvarande används vid skolan. Inspektörerna har tagit del av kursplanerna och konstaterat att ett flertal av dessa inte uppfyller författningarnas krav. Vissa kursplaner har mål som till stora delar täcks av mål i nationella kurser. Exempel är kurser i samhällskunskap (SH1509 och SH1511), i ekonomi (FE1500), i svenska (SV1501) samt i idrott och hälsa (IDH1500, IDH1503, IDH1504 och IDH1505). En kursplan utan kurskod hänvisar till ett ämne (Schack) som inte finns i gymnasieskolan. I ett antal kurser, exempelvis inom idrott och hälsa ingår närvaro och aktivt deltagande som betygskriterier. Kurserna i Språklig medvetenhet A respektive B (SV1503, SV1508) i ämnet svenska används för elever som behöver stöd i ämnet.

Inspektörerna bedömer att det finns väsentliga brister i skolans lokala kurser och betygskriterierna för dessa. Samtliga kurser behöver gås igenom, ifrågasättas, eventuellt omarbetas och i många fall tas bort.

Lokala inriktningar

Enligt gymnasieförordningen får styrelsen för utbildningen besluta om lokala inriktningar inom de nationella programmen. En lokal inriktning ska tillgodose ett sådant lokalt eller regionalt utbildningsbehov som inte kan tillgodoses inom ramen för de nationellt fastställda programmen och inriktningarna. En lokal inriktning kan omfatta andra och tredje utbildningsåret eller endast tredje utbildningsåret på något av de nationella programmen.

Enligt gymnasieförordningen ska styrelsen för utbildningen för en lokal inriktning fastställa ytterligare mål för utbildningen utöver dem som gäller för det nationella programmet.

Skolan har fyra lokala inriktningar. Inspektörerna har efterfrågat dokumentation som visar att kraven ovan är uppfyllda. Med den redovisade dokumentationen som grund bedömer inspektörerna att styrelsen för utbildningen beslutat att fastställa de lokala inriktningarna Fritid och socialt arbete samt Design och produktutveckling men inte fastställt ytterligare mål för dessa. Av dokumenten framgår inte heller att styrelsen beslutat fastställa de två övriga inriktningarna, Filmkonst respektive Datorteknik. Se vidare i den övergripande kommunrapporten.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans lärare har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som krävs för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning är arbetet inom området av god kvalitet. Detta grundar inspektörerna på att skolans lärare har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver och att rektorerna genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt. Skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen och får den kompetensutveckling som krävs.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning är arbetet inom området av god kvalitet. Detta grundar inspektörerna på att rektorerna håller sig förtrogna med det dagliga arbetet, fattar beslut enligt bestämmelserna och tar det övergripande ansvaret som pedagogiska ledare.

Inom området finns dock följande brist:

Rektorenas ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat

Enligt läroplanen ansvarar rektorn för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen.

Som tidigare nämnts hade skolan fram till tiden för besöket fyra rektorer, varav en hade en samordnande funktion. Några veckor före besöket reducerades antalet rektorer till tre och den samordnande funktionen togs bort. Skolan har presenterat en tydlig arbetsordning för vilka program och övergripande uppgifter som respektive rektor ansvarar för. Intervjuade elever och personal anser att det är tydligt vem som är deras rektor.

Intervjuer med personalen visar att lärarna i viss utsträckning följer upp och utvärderar den egna och arbetslagets verksamhet dock utan avgörande medverkan av rektorerna. Det är t.ex. först vid förfrågan från Skolverket som skolan låter sammanställa resultat från nationella prov och motsvarande kursbetyg. Det är denna sammanställning som ligger till grund för tabell 3. I intervjuer framkommer vidare att lärarnas utvärderingar inte sammanställs och tas till vara vid framtagandet av skolans kvalitetsredovisning.

Inspektörerna bedömer att rektorerna måste ta ett tydligare ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning är arbetet inom området av mindre god kvalitet. Detta grundar inspektörerna på att skolan saknar en aktuell arbetsplan och att skolans kvalitetsredovisning inte uppfyller kraven. Skolan bedriver inget systematiskt kvalitetsarbete.

Inom området finns följande brister och förbättringsbehov:

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt gymnasieförordningen ska det för genomförandet av de fastställda målen för utbildningen på skolan finnas en arbetsplan, som är utarbetad under medverkan av lärare och övrig berörd personal samt representanter för eleverna. Rektorn beslutar om arbetsplanen och den ska kontinuerligt följas upp och utvärderas.

Ale gymnasium har redovisat "Ale gymnasiums arbetsplan läsåret 2003/2004". Den är daterad den 22 april 2004. Enligt intervjuerna har ingen arbetsplan tagits fram sedan dess.

Inspektörerna bedömer att skolan måste ta fram aktuell arbetsplan i enlighet med bestämmelserna.

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. För att en skola ska utvecklas måste den fortlöpande ifrågasätta sina undervisningsmål och arbetsformer, utvärdera sina resultat och pröva nya metoder.

Kvalitetsarbete är inte systematiserat på Ale gymnasium. Viss utvärdering görs av enskilda lärare och ibland görs det också på programnivå. Enligt redovisad dokumentation tar också vissa arbetslag fram årsberättelser för det gångna läsåret men uppföljning och utvärderingen är inte en tydlig utgångspunkt för planerade åtgärder och förändringar i organisation eller undervisning.

Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra sitt kvalitetsarbete och göra tydligare kopplingar mellan nationella mål och resultat samt att den årliga utvärderingen måste samordnas och systematiseras.

Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning ska varje skola som ingår i det offentliga skolväsendet årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten för att bidra till att förverkliga utbildningarnas nationella mål. Kvalitetsredovisningen syftar också till att ge information om verksamheten och dess måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I redovisningen ska även redovisas verksamhetens förutsättningar. Skolans kvalitetsredovisning ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Vårdnadshavare till omyndiga elever ska också ges möjligheter att delta i arbetet med kvalitetsredovisning. Skolans likabehandlingsplan ska följas upp och utvärderas i redovisningen.

Inspektörerna har tagit del av Ale gymnasiums två senaste kvalitetsredovisningar (2005 och 2006) och kan konstatera att de inte motsvarar de krav som förordningen ställer, bland annat därför att de inte har tagits fram under medverkan av lärare, övrig personal eller elever. Kvalitetsredovisningarna är utformade mer som verksamhetsberättelser där kopplingarna till de nationella målen inte framgår tydligt. I den första finns inga tydliga förslag till åtgärder och i den senare är förslagen till "Åtgärder för förbättring" summariskt tecknade i fem allmänt hållna punktsatser.

I kvalitetsredovisningen för 2006 finns under rubriken "Resultat och måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen" en tabell med genomsnittlig betygspoäng för skolans olika program under åren 2003-2006. Tabellen är kommenterad i kortfattade ordalag men en egentlig analys av måluppfyllelsen och förslag till konkreta förbättringsåtgärder saknas. Enligt intervjuerna är kvalitetsredovisningarna inte väl kända av elever och personal och utgör uppenbarligen inte levande dokument av betydelse för skolans utveckling.

Inspektörerna bedömer att skolan årligen måste utarbeta kvalitetsredovisningar som svarar mot förordningens krav.

2008-10-17 Göteborg

Tomas Erlandsson

Erik Bergeå